

1. Wystawy i pokazy czasowe

KRONIKA 2024

- **„Oto Światłość Wielka i Klucz Rajski. Hymny z tatarskich zaścianków króla Sobieskiego”**, wystawa czasowa towarzysząca 17. Międzynarodowemu Kongresowi Sztuki Tureckiej (17th ICTA), od 29 grudnia 2023 do maja 2024 r. Kuratorem wystawy był dr hab.

Karolina Alkemade, Marta Gołąbek
Muzeum Pałacu Króla Jana III
w Wilanowie

Andrzej Drozd, kuratorem organizacyjnym ze strony Muzeum – Michał Witkowski. Wystawa była pierwszą tego rodzaju prezentacją muzealną poświęconą niezwykle zjawisku kulturowemu – dawnemu piśmiennictwu Tatarów polsko-litewskich oraz jego związkom z historyczną kulturą turecką i dawnej Rzeczypospolitej. W rękopiśmiennych księgach Tatarów z Wileńszczyzny, Nowogródziny i Podlasia pod szatą alfabetu arabskiego obok środkowoazjatyckich hymnów kryją się staropolskie apokryfy, kościelne pieśni i opowieści biblijne. Organizacja wystawy była możliwa dzięki współpracy z Litewskim Muzeum Narodowym w Wilnie, które udostępniło cenne zabytki dawnego tatarskiego piśmiennictwa. Innym niezwykle cennym zabytkiem – ze względów konserwatorskich pokazywanym na wystawie tylko przez pewien czas – był unikalny tatarski egzemplarz arianńskiej Biblii nieświsiekiej z 1572 r., zachowany w zbiorach Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego, przygotowywany do zgłoszenia do programu Lista Pamięci Świata UNESCO. Organizatorami 17. Międzynarodowego Kongresu Sztuki Tureckiej (ICTA) w Warszawie były Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie i Uniwersytet Warszawski. Kongres odbywał się w dniach 18–21 września 2023 r. Wystawa sfinansowana została ze środków własnych Muzeum oraz dzięki dotacji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Studia Wilanowskie
t. XXXI, 2024, s. 587–620
Rocznik, E-ISSN: 2720-0116

- **„Niecodzienne przedmioty codziennego użytku. 200 lat platnictwa w Polsce. Z kolekcji prywatnych i zbiorów muzealnych”** – ekspozycja dostępna od 29 listopada 2024 r. Wystawa zorganizowana we współpracy pomiędzy Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie oraz Muzeum Sztuki Żłotniczej, oddział Muzeum Nadwiślańskiego w Kazimierzu Dolnym (pierwsza odsłona ekspozycji prezentowana była właśnie w tym Muzeum od 23 października 2023 r.). Pokaz obejmuje rzadko prezentowane dzieła z kolekcji muzealnych oraz z kolekcji prywatnych – w wielu przypadkach nigdy dotąd nieekspozowane i unikatowe. Na wystawę składają się między innymi wyroby z wytwórni Józefa Frageta, Wincenego Norblina i Braci Henneberg, w tym popularne obecnie przedmioty w stylu art déco projektowane m.in. przez Julię Keilową, Lecha Niemojewskiego, Romana Krzywca czy Leona Szatysznajdera (Szacznajdera). Ekspozycja zorganizowana została w nowej przestrzeni przeznaczonej na wystawy czasowe – I piętrze północnego skrzydła pałacu. Wystawie towarzyszył bogaty program edukacyjny, w tym warsztaty dla rodzin, oprowadzania kuratorskie, spotkania z kolekcjonerami.

- **„DUM MUNDUS DURAT. Dziedzictwo »Półki świat istnieje« w połączeniu nauki i sztuki konserwacji-restauracji dzieł sztuki”**, 10 maja – 14 lipca 2024 r. Wystawa czasowa Wydziału Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie zrealizowana w Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie. Kuratorkami wystawy z ramienia Akademii Sztuk Pięknych były Monika Jadzińska, Iwona Szmelter oraz Izabela Zając, a kuratorkami organizacyjnymi z ramienia Muzeum – Marya Nawrocka-Mierzwa i Agnieszka Pawlak.
- **„Historia Zmian”**, wystawa czasowa, na której zaprezentowane zostały projekty modernizacyjne, budowlane, konserwatorskie i restauratorskie, zrealizowane w królewskim zespole pałacowo-ogrodowym w Wilanowie w latach 2003–2023. Ekspozycja dostępna była w okresie od 9 maja do 16 czerwca 2024 r. Kuratorem wystawy był Maciej Bałaż, przy współpracy Działu Architektury i Środowiska.
- **XIV wystawa czasowa „Tulipany”** wraz z wydarzeniami towarzyszącymi – programem edukacyjnym, na który złożyły się wykłady specjalistyczne, warsztaty tworzenia mydeł sodowych, warsztaty haftu „Tulipany wstążką malowane”, warsztaty ilustracji botanicznej, warsztaty plastyczno-kaligraficzne „Ceramika z Izniku”. Prezentacja odbyła się w dniach 16–17 marca 2024 r.
- **„Królewski Ogród Światła”**, pokaz trwający od października 2023 do 3 marca 2024 r. Była to już kolejna, XIII odsłona „Królewskiego Ogrodu Światła”, a od października 2024 r. (do marca 2025 r.) prezentowana była XIV edycja wydarzenia. „Królewski Ogród Światła” przy pałacu w Wilanowie to wystawa plenerowa, w ramach której tysiące kolorowych diod ułożone zostają w finezyjne kształty. To doskonała propozycja na zimne i szare wieczory zarówno dla dzieci, jak i dla dorosłych, a także jedna z największych atrakcji Warszawy. W sezonie jesienno-zimowym 2024–2025 w ramach przygotowanych mappingów pojawiła się nowość: spektakl *Wydra i Przyjaciele*, a także oczywiście znane i lubiane świetlno-muzyczne pokazy. Nową odsłonę zyskał także Ogród Różany.
- **„Natura ciekawości”**, wystawa czasowa podczas której pochodzące z różnych epok i kręgów kulturowych muzealne obiekty z kolekcji wilanowskiej zostały zestawione z pracami graficznymi profesor Agnieszki Cieślińskiej-Kaweckiej – artystki związanej z wydziałem grafiki współczesnej ASP w Warszawie, prowadzącej Interdyscyplinarną Pracownię Technik Klasycznych w Katedrze Grafiki Warszawskiej. Kuratorką wystawy była prof. Dorota Folga-Januszewska. Wystawa zorganizowana została we współpracy z Akademią Sztuk Pięknych w Warszawie i dostępna była od 27 czerwca do 15 października 2024 r. Wystawie towarzyszył bogaty program edukacyjny, obejmujący między innymi warsztaty linorytu realizowane we współpracy z Akademią Sztuk Pięknych w Warszawie, oprowadzania i spaceru po

- wystawie, warsztaty dla rodzin, warsztaty zapachowe, np. „Zapach – kolor – kształt, czyli warsztaty synestezji z perfumiarką”.
- **Uroczystość i wystawa zorganizowana w Białej Sali z okazji zwrotu straty wojennej – Portretu Adama Stanisława Naruszewicza.** W uroczystości zorganizowanej 20 lutego 2024 r. uczestniczyła sekretarz stanu w MKiDN, generalna konserwator zabytków Bożena Żelazowska.
 - **„Barok w rozkwicie: wiosenne kwiaty ogrodów wilanowskich”** 20 kwietnia – 31 maja 2024 r. Pokaz wiosennych nasadzeń kwiatowych na nowo ożywił atmosferę barokowego Wilanowa i przypomniał o znakomitych tradycjach francuskiej sztuki ogrodowej. Głównym bohaterem sezonu był róż – kolor niezwykle wyrafinowany, a jednocześnie świeży i energetyczny. Był niezwykle popularny w XVIII w., szczególnie w strojach i wnętrzach w nurcie rokoka. Dopełniały go odcienie niebieskiego i żółtego, tworzące wyraziste harmonijne kompozycje. Na klombach i rabatach posadzono łącznie 20 000 cebulek kwiatowych i ponad 15 600 roślin sezonowych wiosennych. Obsadzenia skomponowano z gatunków flagowych dla barokowej sztuki ogrodowej: szachownicy cesarskiej i perskiej, różnych odmian tulipanów i hiacyntów, narcyzów, niezapominajek i fiołków.
 - **„Echa XIX wieku: letnie kwiaty ogrodów wilanowskich”** 1 lipca – 30 września 2023 r. Prezentacja letnich nasadzeń kwiatowych przywoływała dziewiętnastowieczną atmosferę ogrodów wilanowskich i przypominała o znakomitych tradycjach europejskiej sztuki ogrodowej. Główną bohaterką była begonia, symbolizująca wieczne piękno i elegancję. Roślina ta zdobyła szczególną popularność w ogrodach okresu wiktoriańskiego za sprawą jej licznych, drobnych kwiatów utrzymujących się od pierwszych dni lata aż do późnej jesieni. Na klombach i rabatach w ogrodach wilanowskich posadzono łącznie 26 tys. roślin ozdobnych. Towarzystwo im ponad 130 donic i waz. Obsadzenia zostały starannie skomponowane z gatunków najbardziej charakterystycznych dla sztuki ogrodowej XIX w.: aksamitek, heliotropów, niecierpków, pelargonii, żeniszek. Po raz pierwszy zaprezentowano angelonię, znaną z długiego letniego kwitnienia kwiatów przypominających lwie paszcze.

2. Publikacje

Książki wydane przez Muzeum w wersji papierowej

Czerwińska-Walczak Anna, *U źródeł współczesnej konserwacji malarstwa w Polsce. Studium z zakresu działalności Bohdana Marconiego*, Warszawa 2024, ISBN 978-83-971174-9-5

Gałązka Bogdan, *Niepożyteczne trudy nowomodnych kuchmistrzów. Smak, techniki kulinarne i idee żywieniowe w pismach Jana Szyttlera*, Warszawa 2024, ISBN 978-83-971174-8-8

- Gawarecki Sebastian, *Diariusz drogi. Podróż Jana i Marka Sobieskich po Europie 1646–1648* (E-BOOK), opracowanie i wstęp: Marek Kunicki-Goldfinger, Warszawa 2024, ISBN 978-83-97117-45-7 (e-pub), ISBN 978-83-97117-46-4 (mobi), ISBN 978-83-97117-44-0 (pdf)
- Krzywy Roman, *W podróży, przy stole i w łóżnicy. Źródła literackie jako zwierciadło staropolskich obyczajów*, seria „Silva rerum”, Warszawa 2024, ISBN 978-83-965839-5-6
- Markuszczyńska Aneta, *W cieniu korony. Muzyka w polityce Jakuba III Stuarta i jego żony Marii Klementyny Sobieskiej w Rzymie (1719–1735)*, Warszawa 2024, ISBN 978-83-972399-0-6
- Mostowicz-Kapciak Ewa, *Obraz sztuki dawnej na terenie Królestwa Polskiego w rosyjskich publikacjach starożytniczych z lat 1850–1915*, seria „Silva rerum”, Warszawa 2024, ISBN 978-83-971174-0-2
- Popielek Bożena, *Z poczucia piękna, z potrzeby posiadania. Kobiety świat rzeczy w osiemnastowiecznej Rzeczypospolitej*, seria „Silva rerum”, Warszawa 2024, ISBN 978-83-965839-9-4
- Pyzel Konrad, *Jerzy Siemiginowski. Mistrz baroku na dworze króla Jana III*, Warszawa 2024, ISBN 978-83-965839-6-3
- Pyzel Konrad, *Jerzy Siemiginowski. A Master of Baroque at the Court of Jan III*, Warszawa 2024, ISBN 978-83-972399-1-3

Publikacje internetowe na stronie Muzeum *Pasaż Wiedzy*

Artykuły naukowe i popularnonaukowe na stronie www.wilanow-palac.pl; do końca lipca 2024 r. opublikowano 16 nowych artykułów, autorzy to m.in.: Paweł T. Dobrowolski, Anna Penkała-Jastrzębska, Michał Główna, Tadeusz Wojciech Lange, Francesca de Caprio; na publikację czekają kolejne teksty: pięć autorstwa Michała Czerenkiewicza, a także zamówiono dwa, autorstwa Marty Kuczy.

3. Konferencje organizowane lub współorganizowane przez Muzeum

- „Sustainable museums: what it means to us”, 11–12 kwietnia 2024 r., ARRE Technical Meeting. Międzynarodowe seminarium zorganizowane we współpracy z Siecią Europejskich Rezydencji Królewskich.
- „Sobiescy w pamięci; przedmioty, miejsca, formy i znaczenia”, 5–7 listopada 2024 r. Międzynarodowa konferencja, której zamierzeniem było podjęcie dyskusji na temat celów, form oraz znaczeń przypominania postaci Jana III (a także rodu Sobieskich), zależnie od czasu i miejsca, począwszy od XVIII w. do współczesności. Celem spotkania była wspólna debata nad tym, jakie cechy i wartości wiążą się z Janem III i sprawiają, że do dziś pozostaje on jednym z najbardziej rozpoznawanych bohaterów w dziejach Rzeczypospolitej Obojga Narodów i Polski, zarówno w kraju, jak i poza jego granicami. Partnerem konferencji był Instytut Kultury Włoskiej w Warszawie. Na program wydarzenia złożyło się przeszło 30 wystąpień gości z Polski oraz z zagranicy. W roku 2025 planowane jest przygotowanie publikacji obejmującej referaty, które zostały wygłoszone podczas konferencji.

- **Cykl seminariów „Badania proveniencyjne w muzeach – stan badań i postulaty badawcze”**, które odbyły się w terminach 5 marca, 11 czerwca, 1 października 2024 r. Seminaria stanowią forum wymiany doświadczeń, miejsce formułowania postulatów badawczych oraz prezentacji wyników dotychczasowych badań proveniencyjnych. W roku 2024 głównym tematem rozważań było zagadnienie rozproszeń i przemieszczeń zbiorów, m.in. malborskich, gdańskich, bydgoskich, poznańskich, wawelskich, kolekcji Muzeum XX Czartoryskich w Gołuchowie i lwowskiego Muzeum Lubomirskich, łazienkowskiej kolekcji obrazów oraz Państwowych Zbiorów Sztuki.
- **Cykl seminariów dotyczących zagadnień związanych z prewencją i konserwacją**, które miały miejsce 5 kwietnia i 28 czerwca. Tegoroczne spotkania poświęcone były zagadnieniom sztuki Dalekiego Wschodu, klimatu w Muzeum, a także pracom konserwatorskim i badawczym zrealizowanym w galeriach ogrodowych.

4. Projekty muzyczne i inne wydarzenia popularyzujące tradycje i historie związane z rezydencją wilanowską

- **„Misa a Buenos Aires”**, Oranżeria Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, 28 stycznia. *Misa a Buenos Aires* Martina Palmeriego – znana również jako *Misa del Tango*, to utwór argentyńskiego kompozytora wykorzystujący w swej warstwie dźwiękowej elementy melodyczne i rytmiczne tanga. Dzieło powstało w latach 1995–96, a jego pierwsze wykonanie miało miejsce w Teatro Broadway w Buenos Aires 17 sierpnia 1996 r. przez Orquesta Sinfónica Nacional de Cuba pod dyрекcją Fernanda Álvareza. Wykonawcy: Katarzyna Trylnik – sopran, Klaudiusz Baran – bandoneon, Yaryna Rak – fortepian, Chór Artos im. Władysława Skoraczewskiego, który na zaproszenie Martina Palmeriego wystąpił w Carnegie Hall (USA) z okazji 25-lecia napisania utworu *Misa a Buenos Aires*, oraz Orkiestra Symfoniczna Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina.
- **Muzyka Dawna w Wilanowie 2024**, *Early Music in Wilanow 2024*, 17 marca, 7 kwietnia, 19 maja, 16 czerwca, 22 września, 20 października, 17 listopada, 8 grudnia 2024 r. Kolejna edycja koncertów „Muzyka Dawna w Wilanowie 2024”, których celem jest wspieranie inicjatyw muzycznych w zakresie interpretacji muzyki dawnej. Od czasów Jana III Sobieskiego muzyka była elementem architektury i życia pałacu, pragniemy zatem przywracać tę piękną tradycję i ukazywać zabytki muzyczne zgodnie z założeniami epok, w których powstawały, prezentując je na instrumentach historycznych bądź na ich kopiach. Podczas koncertów Sala Biała zamienia się w przestrzeń wypełnioną wyrafinowanymi, finezyjnymi i fascynującymi dźwiękami. Koncerty w ramach cyklu:
- **„Z wizytą w krainie przodków Augustyna Locciego”**, wykonawcy: Ilusion Baroque w składzie Alicja Sierpińska – skrzypce barokowe,

- Paweł Zalewski – viola da gamba, Jowita Graicevci- Szornel – klawesyn. Program: Biagio Marini, Arcangelo Corelli, Pietro Locatelli, Giuseppe Tartini, Antonio Bertali.
- **„Muzyczna rewolucja”**, wykonawcy: Weronika Zimoch – skrzypce barokowe, Krystyna Wiśniewska – wiolonczela barokowa, Weronika Paine – klawesyn. Program: François Couperin, Jean-Marie Leclair, Johann Sebastian Bach, Francesco Maria Veracini, Jean-Philippe Rameau.
 - **„Dwa oblicza strun: harfa i klawesyn”**, wykonawcy: Musica Graziosa w składzie: Agnieszka Kaczmarek-Bialic – harfa i Paulina Tkaczyk-Cichoń – klawesyn. Program: Carl Philipp Emanuel Bach, Georg Friedrich Händel, Johann Sebastian Bach, Bernard Andrés, Agnieszka Kaczmarek-Bialic, Paulina Tkaczyk-Cichoń.
 - **„Pièces de clavecin – Paris 1689”**, wykonawca: Ewa Mrowcy – klawesyn. Program: Jean-Henry d’Anglebert (1629–1691).
 - **„Przez mrok”**, wykonawcy: Aleksandra Owczarek – skrzypce barokowe, Klaudia Łoboda – klawesyn. Program: Giovanni Bonaventura Viviani – Sonata a-moll, Philipp Friedrich Böhdecker – Sonata d-moll, Heinrich Ignaz Franz von Biber – Sonata dorycka C 139, Heinrich Litzkau – Sonata d-moll, Heinrich Ignaz Franz von Biber – Sonata e-moll C14.
 - **„W ogrodach Tuileries”**, wykonawcy: Très Animé w składzie: Olga Musiał-Kurzawska – flet traverso, Katarzyna Cendlak – skrzypce barokowe, Martyna Jankowska – wiolonczela barokowa, Dagmara Tyrcha – klawesyn, Maciej Kończak – teoreba. Program: Jean-Marie Leclair, Marin Marais, Jean-Joseph de Mondonville.
 - **Gościnny koncert Międzynarodowego Festiwalu Klementyny Sobieskiej – Sobieska International Music Festival**, wykonawcy: zespół barokowy Giardino di Delizie.
 - **„Pod okiem Królowej”**, wykonawcy: Krzysztof Chalimoniuk – baryton, Witold Wilgos – lutnia, teoreba, gitara barokowa. Program: Claudio Monteverdi, Henry Purcell, John Dowland, Jean des Fontaines, François Couperin, Gaspar Sanz, Robert de Visée.

5. Projekty edukacyjne

- **Program ferii zimowych w Wilanowie** – aktywności dla gości indywidualnych (warsztaty kaligrafii, warsztaty botaniczne); w programie również zimowe półkolonie.
- **„Cztery pory roku w polskiej tradycji kulinarnej”** – planowanie i inicjowanie nowej odsłony międzynarodowego projektu realizowanego we współpracy z Pałacem Benrath i Instytutem Polskim w Dusseldorfie (konferencja, seminarium oraz warsztaty kulinarne dotyczące historycznej kuchni Polski i Niemiec), tym razem pod tytułem „Od wianka królowej Marysieńki do Kartoffelsalad. Ziemniak w polskiej

- i niemieckiej tradycji kulinarnej” – spotkania kulinarne i kaligraficzne (z uznanym specjalistą, K. Bachmińskim).
- **„Wakacje u króla”**, półkolonie letnie w lipcu (trzy turnusy tematyczne) oraz półkolonie dla młodzieży w sierpniu 2024 r.
- **„Letnie Harce”** – program wakacyjny oraz rejsy z edukatorami po jeziorze wilanowskim (kajaki, gondole w lipcu–sierpniu 2024 r.); animacje w parku – cykl spotkań z rekonstruktorami pn. „Spotkania z historią ożywioną” – gra terenowa i spotkania z: drukarzem, geografem, zielarką, lichwiarką, praczka, rodziną Potockich, kowalem, bartnikiem; taneczne pląsy – otwarte warsztaty tańca dawnego w ogrodach.
- **Letnie śniadania na trawie** – 21 lipca i 18 sierpnia 2024 r. – śniadania przy Villi Intracie z animacjami prowadzonymi przez edukatorów oraz rekonstrukcjami dań z najstarszych polskich książek kucharskich.
- **„Wil.Lab”** – przy Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie powstało wyjątkowe miejsce. To przestrzeń, do której każdy może przyjść i realizować swoje artystyczne pasje i zainteresowania. Współtworzymy to miejsce razem ze społecznością ukraińskich artystek i artystów, a bezpłatne – dzięki dotacji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego – międzypokoleniowe zajęcia dostępne są dla wszystkich. Wilanowskie Laboratorium Pomysłów to program dla rodzin związany z działaniem ogrodu użytkowego.
- Inauguracja warsztatów archeologicznych – nowość w ofercie edukacyjnej.
- **„Ilustracja botaniczna”** – warsztaty ilustracji botanicznej prowadzone przez Izabelę Wolską-Kuśmider, DipSBA(Dist), członkinię The Society of Botanical Artists i American Society of Botanical Artists. Odbłyły się następujące warsztaty: „Tulipany”, „Pomarańcze”, „Cytryny”, „Lilie i Liliowce”, „Skarby ogrodu użytkowego”.
- Realizacja 525 bezpłatnych lekcji i warsztatów edukacyjnych w ramach dotacji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (począwszy od września do 31 grudnia 2024 r.).
- **„IV Królewski Festiwal Rzemiosł”**, 14–15 września 2024 r. Wydarzenie plenerowe obejmujące pokazy i warsztaty ponad 100 wystawców, m.in. rzemieślników i rekonstruktorów historycznych.
- **„ECHOCAST”** – projekt, w ramach którego opracowano oraz implementowano nowy moduł szkoleniowy pt. „Otwarte Muzeum”, a także zrealizowano bezpłatne szkolenie dla muzealników z całej Polski, ze szczególnym uwzględnieniem pracowników działów obsługi publiczności oraz edukacji.
- **„Urodziny po królewsku”** – kontynuacja programu będącego propozycją dla tych, którzy chcą podarować dzieciom niezapomniany i wyjątkowy czas świętowania urodzin. Połączenie zabawy, celebracji wspólnych chwil oraz elementów edukacyjnych gwarantuje

- niezapomniane wrażenia, a wszystko w wyjątkowej przestrzeni barokowego pałacu i parku.
- **Noc Muzeów 2024 – 18 maja.** Wydarzenie objęło m.in. plenerowy pokaz poloneza zrealizowany we współpracy z Fundacją im. Marii Kazimiery.
 - **„Szekspir w parku”** – cykl letnich spektakli plenerowych w czerwcu/lipcu 2024 r., obejmujący m.in. dramaty Williama Szekspira *Sen Nocy Letniej* i *Wieczór Trzech Króli*.
 - **„Król Ogrodnik”** – kontynuacja i podsumowanie programu edukacyjnego zrealizowanego we współpracy z Fundacją Veolia Polska. Projekt objął organizację 80 bezpłatnych zajęć przyrodniczych dla grup wykluczonych (szkół i placówek wychowawczych) oraz plenerowego wydarzenia edukacyjnego dla rodzin zrealizowanego 18 maja w Noc Muzeów.
 - **„Sensorium wilanowskie”** – realizacja działań, które pozwalają osobom z problemami sensorycznymi jak najbardziej samodzielnie i aktywnie poznawać Muzeum i brać udział w wydarzeniach kulturalnych. Projekt dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury – państwowego funduszu celowego. W 2024 r. wdrożone zostały plecaki sensoryczne dla dzieci, spacer sensoryczny i pokój wyciszenia.

6. Projekty badawcze i wystawiennicze

Konserwatorskie projekty badawcze

W Dziale Prewencji i Konserwacji prowadzone były projekty konserwatorskie polegające na badaniach i pracach konserwatorsko-restauratorskich. W ramach prac badawczych realizowano:

- **Badania wilanowskiej kolekcji obiektów dekorowanych laką orientalną i europejskimi technikami lakierniczymi (*chinoiserie*, *japanning*).** Finansowanie: Sumitomo Foundation. Kontynuacja prac badawczych i konserwatorskich przy eksportowej szkatule dekorowanej laką i tkaninami Wil.3001 – badania techniki i technologii (w kontynuacji), przyjęcie grantu od Sumitomo Foundation, rozpoczęcie realizacji II etapu Zadania; (planowany termin zakończenia 2025).
- **Prace badawcze i konserwatorskie przy wilanowskich Rubensianach oraz portretach Anny Jagiellonki ze zbiorów polskich.** Kontynuacja prac badawczych, rozszerzanie współpracy z innymi instytucjami posiadającymi portrety Anny Jagiellonki. Zestawienie wyników z poprzednich lat w postaci wspólnego raportu oraz zebranie jednostkowych podsumowań od poszczególnych badaczy (poprzednie lata). Przygotowanie projektu zestawienia dla 4 portretów Anny Jagiellonki.
- **Badania warsztatu artystów dworu Jana III.** Opracowywanie wyników badań konserwatorskich, fizykochemicznych, pozyskanych

- w 2022 i 2023 roku, dotyczących tonda z Biblioteki Króla – *Alegoria Filozofii* i dwóch medalionów (z portretami Kopernika i Ptolemeusza oraz Homera i Owidiusza).
- **Badania historii przekształceń architektonicznych i zmian wystroju oraz badania stanu zachowania dekoracji pomieszczeń parteru północnego skrzydła pałacu.** Badania mają na celu opracowanie kompleksowego projektu prac konserwatorsko-restauratorskich we wnętrzach na parterze północnego skrzydła pałacu – kontynuacja. W I i II kwartale 2024 roku badania koncentrowały się na wnętrzach: Sypialni Pani, Galerii Obrazów „Muzeum” zwanej oraz w Klatce z Żeliwnymi Schodami.
 - **Badania środowiska muzealnego z zakresu konserwacji prewencyjnej.** Analizy porównawcze klimatu historycznego (z ostatnich trzech lat), w szczególności z zakresu wilgotności względnej i temperatury we wnętrzach pałacu, celem przygotowania map ryzyk i zidentyfikowania obszarów pałacu zagrożonych niestabilnymi warunkami. Dodatkowo prowadzone są badania nad porównaniem warunków klimatu wewnętrznego w pałacu w latach siedemdziesiątych i w 2022 r. Przeanalizowano dane dla 7 pomieszczeń pałacu. W celu porównania wykorzystano także informacje o klimacie zewnętrznym w porównywanych latach (dane meteorologiczne z IMGW).
 - **Badania warsztatu artystów dworu Jana III / Monumentum Sobiescianum.** Program ma na celu gromadzenie, a także kształtowanie wiedzy na temat pierwszego właściciela królewskiej rezydencji, króla Jana III. W ramach programu w zbiorach muzealnych oraz pośród właścicieli prywatnych prowadzona jest kwerenda dotycząca portretów króla Jana III i jego rodziny – kontynuacja. Prace w tym roku objęły wnikliwe oględziny portretów z kolekcji prywatnych, portretów oferowanych do zakupu oraz dzieł w kolekcji wilanowskiej (m.in. *Portret Jana III w otoczeniu rodziny*, Wil.1123).
 - **Kamienica Królewska we Lwowie. Monografia historyczna i konserwatorska.** Zbieranie materiałów do monografii zabytku, dawnej siedziby Muzeum Narodowego im. Króla Jana III we Lwowie – kontynuacja w 2024 r. wieloletniego projektu badawczo-wydawniczego finansowego przez Instytut Polonika. Autorzy: Michał Witkowski, Małgorzata Myślicka (Muzeum Narodowe w Warszawie).
 - **Medaliony z egzekwii Króla Jana III.** Podpisanie trójstronnej umowy współpracy pomiędzy Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, Instytutem Polonika oraz Collezione d’Arte Antica, Museo Barberini w związku z projektem konserwacji oraz ekspozycji w ramach wystawy czasowej czterech medalionów wykonanych z okazji uroczystości pogrzebowych Jana III *sine corpore* w kościele św. Stanisława w Rzymie. Projekt będzie realizowany w latach 2024–2029.

Badania i konserwacja wnętrza pałacu – działania prewencyjne:

W ramach opieki prewencyjnej zamówiono i zainstalowano zespół mobilnych gablot z systemem transportowo-magazynowym uzupełniających wyposażenie przestrzeni ekspozycyjnej w Nowej Galerii na pierwszym piętrze (zadanie: „Specjalistyczny system ekspozycyjno-magazynowy” współfinansowane ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, w ramach programu rządowego: „Infrastruktura Kultury”). Planuje się również instalację systemu do przechowywania zabytkowych ram w Magazynie w Oranżerii oraz wykonanie i zainstalowanie modułowych systemów ekspozycyjnych (modułowych gablot) do nowej przestrzeni wystaw czasowych na piętrze, w północnym skrzydle pałacu.

Trwają prace nad projektem nowego etalażu dla rzeźb w Galerii Południowej.

Najbardziej wartościowe obrazy eksponowane na piętrze pałacu zabezpieczono przed potencjalnymi aktami wandalizmu – specjalistycznym szkłem muzealnym (w pierwszym półroczu oprawiono 15 obrazów).

Projekty badawcze „Rubensiana” oraz „Anna Jagiellonka”. Z końcem 2022 roku Muzeum rozpoczęło realizację projektów naukowo-badawczych „Rubensiana. Fascynacje kolekcjonerskie w Polsce XVII–XXI w.” oraz „Portrety Anny Jagiellonki w stroju wdowim w zbiorach polskich”. Przedsięwzięcie stało się możliwe dzięki dotacji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w wysokości 1 335 000 PLN (z czego 625 000 PLN przeznaczone zostało na działania badawczo-wydawnicze i wystawiennicze, a 710 000 PLN na badania konserwatorskie i konserwację obrazów).

- **„Rubensiana”** to pierwsze w Polsce podsumowanie ukazujące wpływ sztuki i osobowości Petera Paula Rubensa na kulturę artystyczną i zbiory polskie od XVII w. Wśród głównych założeń badawczych znajduje się pogłębienie i popularyzacja wiedzy o systematycznym i wyrozumowanym charakterze kolekcji wilanowskiej. Ważnym wyzwaniem będzie także zbadanie charakteru pokaźnego zbioru wilanowskich rubensianów w kontekście recepcji dzieł Rubensa w innych zbiorach w Polsce i w Europie. Wnioski badawcze uzgodnione zostaną z wynikami programu kompleksowych badań konserwatorskich (przy użyciu najnowszych metod fizykochemicznych) wilanowskich rubensianów. Zostanie wykonana pełna konserwacja m.in. *Alegorii czterech rzek raju* ze zbiorów wilanowskich.
- **„Anna Jagiellonka”** to projekt, który obejmuje badanie przedstawień Anny Jagiellonki w stroju wdowim. Należą one do najznamienniejszych portretów polskich XVI stulecia, o ogromnej sile oddziaływania. W polskich zbiorach zachowały się cztery wysokiej klasy obrazy o podobnej kompozycji, wszystkie przypisywane znakomitemu artyście Marcinowi Koberowi. Najlepiej zachowany, stanowiący być może pierwowzór do replik autorskich bądź warsz-

tatowych, znajduje się w zbiorach Zamku Królewskiego na Wawelu. Trzy kolejne pozostają pod opieką muzeów warszawskich: Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, Muzeum Narodowe w Warszawie oraz Zamku Królewskiego w Warszawie. Wszystkie te muzea, będące narodowymi instytucjami kultury, wyraziły wolę współpracy w zakresie jak najlepszego rozpoznania historii, techniki i technologii powstania tych dzieł. Podsumowaniem działań realizowanych w ramach projektu w 2024 r. stała się wystawa czasowa **„KRÓL OWA Anna Jagiellonka”**, otwarta 5 grudnia. Kompleksowy projekt jest kolejną, odmiennie sprofilowaną odsłoną w ramach cyklu **„Co jest czym? Oryginał, replika, kopia...”**, zapoczątkowanego wystawą i katalogiem *Leonardiana. Fascynacje kolekcjonerskie w Polsce*, a zarazem ważnym głosem w dyskusji o wzajemnych relacjach oryginału, wersji, repliki, kopii czy naśladownictwa, z uwzględnieniem historycznych modyfikacji podejścia do zagadnienia.

Podsumowaniem projektu będą trzy publikacje (dzieła zbiorowe) oraz wspólny pokaz czterech omawianych dzieł w przestrzeni Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie.

7. Prace konserwatorsko-restauratorskie

- **„Przeprowadzenie prac konserwatorsko-restauratorskich w pomieszczeniach Sieni Dolnej, Sypialni Pani i Klatce Żeliwnej Pałacu Wilanowskiego – etap I”**, finansowane z dotacji celowej Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Z końcem marca 2024 r. ukończono pierwszy etap prac konserwatorsko-restauratorskich w Sypialni Pani i na parterze klatki z żeliwnymi schodami. Równolegle z pracami przy dekoracjach na ścianach i suficie, przeprowadzone zostały prace konserwatorskie przy posadzce oraz drewnianych i kamiennych elementach dekoracyjnych wnętrza. Na zamówienie Muzeum wykonane zostały we francuskiej manufakturze Atelier d’Offard ręcznie drukowane techniką klockową rekonstrukcje papierowych fłokowanych obić ściennych, które następnie, jesienią 2024 r., uzupełniły wystrój ścian Sypialni Pani.
- **Prace konserwatorsko-restauratorskie przy II przęśle w Galerii Ogrodowej Północnej, w ramach projektu pod nazwą „Prace konserwatorskie i restauratorskie przy poszczególnych elementach dekoracji w Galerii Ogrodowej Północnej – Przęsło II”**, kontynuacja prac, II etap – zostały one zakończone 30 lipca 2024 r. Projekt prac konserwatorskich finansowanych z funduszy Omenaa Foundation (o innych pracach finansowanych przez fundację – patrz niżej w: **Zakończone w 2024 konserwacje i interwencje**).
- W pierwszej połowie 2024 roku **kontynuowano opracowanie programów II etapu prac konserwatorsko-restauratorskich**

w pomieszczeniach parteru północnego skrzydła Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie: w Galerii Obrazów „Muzeum” zwanej, Galerii Krajobrazów wraz z aneksem oraz w części komunikacyjnej: Sieni Dolnej i w Klatce z żeliwnymi schodami. Wykonawca prac został wyłoniony w drodze procedury PZP pod koniec sierpnia.

Zakończone w 2024 konserwacje i interwencje:

– Inne prace konserwatorskie sfinansowane z funduszy Omenaa Foundation:

- Wil.1539 *Mistyczne zaślubiny św. Katarzyny* – na początku roku zakończone zostały prace konserwatorskie przy obrazie, rozpoczęte w ramach prac pokazowych na wystawie przedaukcyjnej TOP CHARITY 2023;
- Konserwacje pokazowe przy 7 wybranych obiektach wilanowskiej kolekcji starożytności podczas wystawy „Okno na świat” w Oranżerii Pałacu w Wilanowie w ramach Wielkiej Aukcji Charytatywnej TOP CHARITY 2024: Wil.5401 Amfora nolańska, Wil.5146 Talerz czarnofirnisowany, Wil.5183 Pokrywka czerwonofigurowa, Wil.5191 Situla czerwonofigurowa, Wil.5214 *Trozzella*, Wil.5265 Lekyt czerwonofigurowy, Wil.5312 Krater dzwonowy czerwonofigurowy.

– Przeprowadzono konserwatorskie prace interwencyjne:

- Przy dekoracjach ściennych w Altanie chińskiej Wil.Rza.107 (kolumna) oraz w obrębie okna w Kaplicy;
- Przy obrazach i ich ramach: Wil.1993 *Apollo i dwie muzy*, Wil.1081 *Kaskady Tivoli*, Wil.1588 *Amorek z gałęzią mirtu*, przy ramie do obrazu Wil.1959;
- Przy rzeźbie Wil.2665 *Meduza Rondanini* – głowa.

– Rekonstrukcja kabinetu Króla Jana III – zakończenie prac i umieszczenie kabinetu na ekspozycji stałej w Antykamierce Króla. Wykonawcami rekonstrukcji są Ireneusz Bazelak, Michał Rogoziński, Tomasz Majcherek.

Konserwacje w toku, m.in.:

W ramach kolejnego grantu od Sumitomo Foundation, Japonia, prowadzone są prace przy skrzyneczce z dekoracją *oshi-e* i laką Wil.3001.

Prace konserwatorskie przy Wil.RzA.147 i Wil.RzA.402 w ramach dwóch prac magisterskich studentów ASP w Warszawie;

- Wil.6312, *Jan III Sobieski (1629–1696)* – portret
- Wil.1160, *Anna Jagiellonka (1523–1596)* – portret
- Wil.3091, szafa biblioteczna
- Wil.3092, szafa biblioteczna
- Wil.1047, *Caritas*
- Wil.1796, *Madonna z Dzieciątkiem*

- Wil.1846, *Boucher Franciszek (1703–1770)* – portret
- Wil.1317, *Potocka Marianna z Kątskich (Kąckich) (1722–1768)* – portret

oraz

- Wil.964, Kanapa; restauracja (rekonstrukcja malarska) siedziska
- Wil.5533, Fragmenty budowli z mechanizmem (zegarowym?)
- Wil.328, Szkatuła
- Wil.5936, Pokrywka wazonu, Wil.5937 Pokrywka miniaturowa, Wil.5938 Pokrywka wazonu, Wil.5939, Pokrywka wazonu, Wil.5940 Pokrywka, Wil.2207 Talerz
- Wil.9/489/84, Koszyczek
- Wil.6007, Wachlarz z piór
- Wil.1213, *Stefan Batory (1533–1586)* – portret wraz z ramą R.640 Wil.
- Wil.796, *Alegoria wzroku* – figurka
- Wil.3180, Stolik
- Wil.412, Kanapa; konserwacja tkanin
- Wil.6152/1, Wil.6152/2, Wil.6152/3, Wil.6152/4, Wil.6152/5, Wil.6152/6 – 6 krzeseł
- Wil.6149/1, Wil.6149/2 – 2 fotele
- Wil.5622, Kanapa
- Arch.56 Wil., *Interwencja przy Szklanej kulce*
- Wil.1083, *Krajobraz ze sztafażem*
- R.336 Wil. i R.588 Wil., Ramki mazerowane
- Wil.9/242/80, Gablotka
- Wil.1833, *Mężczyzna* – portret
- Wil.857, *Personifikacja Ameryki* – figurka – interwencja

8. Projekty modernizacyjne

- **Przebudowa części północnego skrzydła pałacu w Wilanowie w ramach zadania zapewnienia dostępności dla osób z niepełnosprawnościami na trzech kondygnacjach – pn. NOWA GALERIA** – zakończenie prac, marzec 2024. Zrealizowane prace adaptacyjne wewnątrz skrzydła północnego pałacu miały na celu zmodernizowanie systemu funkcjonowania i obsługi publiczności Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, poprzez przeprowadzenie kluczowych prac adaptacyjnych, umożliwiających zapewnienie dostępności osobom z niepełnosprawnościami ruchowymi na trzech kondygnacjach obiektu. W tym celu w ramach inwestycji budynek pałacu został wyposażony w: windę – ułatwiającą przemieszczanie się po trzech kondygnacjach pałacu (piwnice, parter, piętro), toaletę przystosowaną dla osób poruszających się na wózkach oraz z innymi niepełnosprawnościami ruchowymi, a także specjalistyczne urządzenia mechaniczne umożliwiające pokonywanie różnicy wysokości (platformo-schody). Ponadto galeria

na piętrze skrzydła została wyposażona w nowoczesny system wentylacji i klimatyzacji, nowe instalacje elektryczne wraz z nowym oświetleniem, gniazdami elektrycznymi, w nowe instalacje teletechniczne wraz z nową serwerownią obsługującą systemy kontroli dostępu, sygnalizacji włamania i napadu, sygnalizacji pożaru oraz urządzeń monitoringu CCTV. Wszystkie prace wykonane zostały dzięki otrzymanej dotacji celowej z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

- **Wykonanie instalacji odgromowej dla budynków Muzeum: Markoniówki, Figarni z oficyną, Oranżerii, Stajni z Pawilonem Rzeźby**, lipiec–grudzień 2024 r. Prace mają na celu podniesienie bezpieczeństwa przeciwpożarowego części obiektów architektury znajdujących się w kompleksie budynków królewskiej rezydencji w Wilanowie. Podejmowane działania są kontynuacją prac rozpoczętych w latach ubiegłych. Otrzymana dotacja celowa – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
- **Wykonanie instalacji oświetlenia awaryjnego do wnętrz budynków Muzeum: samego pałacu oraz Villi Intraty**, lipiec–grudzień 2024 r. Bezpieczeństwo publiczności stanowi, obok zapewnienia bezpieczeństwa zabytkom rezydencji wilanowskiej, podstawowy priorytet w realizacji prowadzonej przez Muzeum misji kulturalnej i edukacyjnej. W tym celu systematycznie podejmowane są działania mające za zadanie modernizację i rozbudowę systemów bezpieczeństwa osób i mienia. Oba obiekty (pałac i Villa Intrata) są najczęściej wykorzystywanymi przez publiczność muzealną budynkami, wykonanie w nich profesjonalnego oświetlenia awaryjnego jest zatem naturalną i konieczną potrzebą, a także obowiązkiem stojącym przed Muzeum. Otrzymana dotacja celowa – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
- **Podpora pod winorośl**, lipiec–grudzień 2024 r. Założeniem Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie jest utworzenie bariery pomiędzy terenem pełniącym funkcję okresowego zaplecza budowy a przestrzenią edukacyjną. Niegdyś istniał tu ogród fruktyfikujący (owocowo-warzywny). Muzeum dąży do odtworzenia historycznego przeznaczenia miejsca i wykorzystania go na cele edukacyjne. Otrzymana dotacja celowa – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
- **Budowa pawilonu strefy biletowej**, lipiec–grudzień 2024 r. W celu zwiększenia poziomu bezpieczeństwa terrorystycznego i epidemicznego, Muzeum wprowadziło nową organizację biletowanego wstępu na teren królewskiej rezydencji w Wilanowie. Nowe wejście na teren Muzeum utworzone zostało przy południowej bramie. Taka zmiana lokalizacji strefy biletowej miała także na celu uniknięcie wizualnych ingerencji w istniejącą do dzisiaj historyczną, zabytkową królewską oś widokową. Pawilon pełnić będzie funkcję

zadaszenia nie tylko nad automatycznymi bramkami biletowymi, ale również zapewni schronienie przed niesprzyjającymi warunkami atmosferycznymi nadzorującemu ruch gości personelowi Muzeum oraz samym gościom przechodzącym przez bramki lub oczekującym w kolejce do wejścia. Wejście i wyjście z pawilonu strefy biletowej zaopatrzone zostało w podjazdy ułatwiające komunikację m.in. osobom poruszającym się na wózkach inwalidzkich czy opiekunom najmłodszych dzieci, wożonych w wózkach. Również w samym pawilonie wyodrębniono przestrzeń do ich bezkolidyjnego przejazdu. Pawilon strefy biletowej zostanie wyposażony w instalację elektryczną i teletechniczną niezbędną do zasilania i obsługi m.in. bramek biletowych oraz w instalację oświetleniową, szczególnie potrzebną w trakcie wieczorowego zwiedzania parku. Otrzymana dotacja celowa – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

- **Nowa strona internetowa Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie** – kontynuacja prac nad budową nowej strony internetowej Muzeum. W czerwcu 2024 r. nastąpił odbiór 2. fazy IV etapu (z V etapów projektowych). Uruchomienie nowego serwisu internetowego Muzeum – styczeń 2025 r.

9. Projekty dofinansowane z Funduszy Europejskich

- Kursy językowe Erasmus+ (1 czerwca 2022 – 31 maja 2024). Celem projektu jest zwiększenie kompetencji wielojęzyczności kadry muzealnej. Dzięki grantowi w projekcie wzięło udział 14 pracowników i współpracowników Muzeum – uczestnicząc w zagranicznych kursach językowych.
- Erasmus+ Akredytacja. Komunikacja i kursy językowe 2024 (1 czerwca 2023 – 31 maja 2025). Celem projektu jest rozwój kluczowych kompetencji muzealnej kadry zajmującej się edukacją dorosłych na rzecz poprawy jakości komunikacji z publicznością i zwiększenia dostępności oferty edukacyjnej Muzeum (stacjonarnej i online). W projekcie bierze udział 20 pracowników.
- Zielony Erasmus+ (1 czerwca 2024 – 31 maja 2025). Celem projektu jest rozwój projektów edukacyjnych Muzeum dotyczących zrównoważonego rozwoju oraz wprowadzanie rozwiązań w tym zakresie do codziennej pracy instytucji.

10. Nabytki do zbiorów Muzeum

Zakupy:

- *Jan III Sobieski (1629–1696), król Polski – portret*, miedzioryt, papier, Christoph Hartknoch, 1684, Wil.6381.
- *Posel austriacki i nuncjusz apostolski u Jana III Sobieskiego*, litografia, papier, Frédéric Sorrieu, 1833, Wil.6382.

- *Maria Klementyna Sobieska (1701–1735) – portret*, miedzioryt, papier, Pierre Drevet, 1723–1730, Wil.6383.
- *Druk z okazji uroczystości pogrzebowych Marii Klementyny Sobieskiej, Parentalia Mariae Clementinae Magn. Britan. Franc., et Hispan. Regin. Iussu Clementis XII.*, miedzioryt, papier, ryciny autorstwa Giovanniego Paula Paniniego, Giovanniego Girolama Frezza, Filippa Juvarry, a także Maximiliana Limpacha i Antona Fritza, 1723–1730, Wil.6385/1–3.
- *Salaterka z serwisu dekorowanego herbem Potockich „Pila-wa”*, porcelana, Fauburg St. Denis (wytwórnia), pocz. XIX w., Wil.6386.
- *Pałac w Wilanowie od strony dziedzińca głównego*, technika wodna, ołówek, papier, Wilibald Richter (sygn. WR), 1845, Wil.6387.
- *Płyta miedziorytnicza z portretem Ignacego Potockiego*, miedź, rytowanie, twórca nieznany, XVIII w., Wil.6452.
- *Szton (Brettstein) do gry w trik-traka*, drewno owocowe, Norymberga, koniec XVII/pocz. XVIII w., awers z portretem króla Jana III Sobieskiego, rewers ze sceną koronacji Augusta II, Wil.6447.
- *Szton (Brettstein)*, do gry w trik-traka, drewno owocowe, Norymberga, 1683 r., na awersie widok Wiednia, na rewersie scena bitwy, Wil.6448.
- *Medal z okazji oswobodzenia Wiednia z oblężenia tureckiego*, srebro, Wiedeń 1683 r., Wil.6449.
- *Flaszka*, srebro, Oława, C. Wolter, ok. 1700 r., Wil.6451.
- *Portret konny Jana III*, płótno, olej, krąg H. Gascara (?), XVII/XVIII w., Wil.6450.

11. Dary do zbiorów Muzeum

- Kolekcja 70 guzików liberyjnych, XIX–XX w., ofiarowanych przez pana Jacka Rutkowskiego z Muzeum Guzików, Wil.6388–6446/1–7.
- *Jan Sobieski*, rękopis wiersza z rysunkowym wizerunkiem króla, podpisany „Lucio M.”, ofiarowany przez pana Emila Przepiórskiego, Wil.6384.

12. Nagrody

- Nagroda specjalna „Sybilla” Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego za „Programy edukacyjne w Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie – przestrzenie twórcze i budowanie relacji z publicznością”.
- Wyróżnienie w konkursie Muzealna Książka Roku 2024 za książkę *Z poczucia piękna, z potrzeby posiadania. Kobiety świat rzeczy w osiemnastowiecznej Rzeczypospolitej* autorstwa Bożeny Popiołek. Publikacja to 69. tom muzealnej serii Silva Rerum, przygotowany przez Elżbietę Grygiel oraz Marcina Wielgo.

KAROLINA ALKEMADE

<https://orcid.org/0009-0001-5905-8093>

Absolwentka Instytutu Historii Sztuki na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego, Główny Inwentaryzator Muzeum Króla Jana III w Wilanowie.

Kontakt: kalkemade@muzeum-wilanow.pl

603

MARTA GOŁĄBEK

<https://orcid.org/0000-0003-2255-1236>

Dr, absolwentka Instytutu Historii Sztuki Wydziału Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego, autorka monografii *Kazimierz Chłędowski i jego pismo o sztuce* (2019), opiekunka Zbioru Grafik i Rysunków w Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, koordynatorka programu muzealnego „Monumentum Sobiescianum”, kuratorka wystaw czasowych, konferencji i redaktorka publikacji.

Kontakt: mgolabek@muzeum-wilanow.pl

Opracowanie zostało wykonane w ramach prac statutowych Muzeum.

